

รายงานฉบับสมบูรณ์

การประเมินความเปราะบางสู่ความยากจนของครัวเรือนชนบท ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

นำเสนอต่อ

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

จัดทำโดย

ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์

คณะเศรษฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พ.ศ. ๒๕๕๕

๖๐๐๒๕๖๖๖

250331

รายงานฉบับสมบูรณ์
การประเมินความเปราะบางสู่ความยากจนของครัวเรือนชนบท
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

นำเสนอต่อ
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

จัดทำโดย

ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์

คณะเศรษฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พ.ศ. ๒๕๕๕

คำนำ

ปัญหาความยากจนเป็นปัญหาหนึ่งที่ทราบโดยทั่วกันว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งต่อระบบเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย แม้ว่าคนจนในประเทศไทยมีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง แต่เนื่องจากประชาชนในประเทศต้องเผชิญความเสี่ยงทั้งจากความแปรปรวนสภาพภูมิอากาศภัยธรรมชาติ ระบบเศรษฐกิจที่ผันผวนตลอดเวลา รวมทั้งความเสี่ยงส่วนบุคคลที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาที่จะมีผลทำให้คนที่ไม่จนในปัจจุบันอาจกลายเป็นคนจนได้ในอนาคต ดังนั้น การวิจัยด้านความเปราะบางสู่ความยากจน จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจสำหรับประเทศไทย นักวิจัยขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ที่สนับสนุนเงินงบประมาณเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้สามารถผลิตผลงานภาษาไทยที่จะเป็นประโยชน์สำหรับภาคท้องถิ่นของประเทศไทย คณะนักวิจัยขอขอบคุณนักวิจัยฝ่ายเยอรมัน Prof. Dr. Hermann Waibel และ Dr. Bernd Harderweg และทีมงานจากมหาวิทยาลัยฮันโนเวอร์ทุกท่าน ที่เริ่มจุดประกายองค์ความรู้ด้านนี้และร่วมงานกันเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัยในครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงได้ ขอขอบพระคุณเกษตรกรและผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่ศึกษาจำนวนมาก ที่ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย งานวิจัยนี้ได้รับความช่วยเหลือจากผู้ช่วยนักวิจัยและนิสิตปริญญาโทในการประสานงาน การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้เขียนขอขอบคุณผู้ช่วยนักวิจัยทุกคนที่ทำงานอย่างอดทนและดีเยี่ยมตลอดมา

นักวิจัยหวังว่าผลงานวิจัยเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการปัญหาความยากจน หากงานชิ้นนี้มีข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดประการใด คณะนักวิจัยขอน้อมรับไว้และจะนำไปพิจารณาปรับปรุงในการวิจัยครั้งต่อไป

คณะนักวิจัย
กุมภาพันธ์ 2555

ชื่อโครงการวิจัย

(ภาษาไทย) การประเมินความเปราะบางสู่ความยากจนของครัวเรือนชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

(ภาษาอังกฤษ) Vulnerability to Poverty Assessment of Rural Households in North-Eastern of Thailand

ส่วน ก : ลักษณะโครงการวิจัย

โครงการวิจัยใหม่

โครงการวิจัยต่อเนื่องระยะเวลา.....ปี ปีนี้เป็นปีที่.....

I ระบุความสอดคล้องของโครงการวิจัยกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ซึ่งประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ (กรุณาระบุความสอดคล้องเพียง 1 ยุทธศาสตร์ที่มีความสอดคล้องมากที่สุด)

ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้

ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ

ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน

ยุทธศาสตร์การพัฒนาบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพและการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ

II ระบุความสอดคล้องของโครงการวิจัยกับยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2551-2553) ซึ่งประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ (กรุณาระบุความสอดคล้องเพียง 1 ยุทธศาสตร์ 1 กลยุทธ์ และ 1 แผนงานวิจัยที่มีความสอดคล้องมากที่สุด)

การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ

การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาทางสังคม

การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาทางวิชาการและทรัพยากรบุคคล

การเสริมสร้างและพัฒนาทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การบริหารจัดการความรู้ ผลงานวิจัย ทรัพยากร และภูมิปัญญาของประเทศสู่การใช้ประโยชน์ด้วยยุทธวิธีที่เหมาะสม

III ระบุความสอดคล้องของโครงการวิจัยกับกลุ่มเรื่องที่ควรวิจัยเร่งด่วนตามนโยบาย และยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2551-2553)

- การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง
- ความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาล
- การปฏิรูปการศึกษา
- การจัดการน้ำ
- การพัฒนาพลังงานทดแทน
- การเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรเพื่อการส่งออกและลดการนำเข้า
- การป้องกันโรคและการรักษาสุขภาพ
- การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพ
- เทคโนโลยีใหม่และเทคโนโลยีที่สำคัญเพื่ออุตสาหกรรม
- การบริหารจัดการการท่องเที่ยว

ทำการวิจัยในกลุ่มวิชาการ โครงการความร่วมมือไทย-เยอรมัน (NRCT-DFG) กลุ่มสาขาวิชา Economics
ส่วน ข : องค์ประกอบของข้อเสนอโครงการวิจัย

1. ประวัติหัวหน้าโครงการและคณะผู้วิจัย ประกอบด้วย

1.1 ฝ่ายไทย

คณะนักวิจัย

รศ.ดร. สุวรรณ ประณีตวตกุล	หัวหน้าโครงการวิจัย
อ.ดร. กัมปนาท วิจิตรศรีกรมล	นักวิจัย
อ.ดร. อีสริยา บุญญะสิริ	นักวิจัย

นักวิจัยผู้ช่วย

นางสาวนิรัชรา เกิดบ้านชัน	ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์
นางสาวชนาพร คำวงศ์	ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์
นางสาวชนิกา ไหล่แท้	นิติตปริญญาโท สาขาการจัดการทรัพยากร
นางสาวภัทรชา พัทธเกรง	นิติตปริญญาโท สาขาการจัดการทรัพยากร
นางสาวภาวัน ปัญญากำพล	นิติตปริญญาโท สาขาเศรษฐศาสตร์เกษตร

1.2 ฝ่ายต่างประเทศ

Prof. Dr. Hermann Waibel	Leibniz Universität Hannover, Germany
Dr. Bernd Hardeweg	Leibniz Universität Hannover, Germany

2. ประเภทการวิจัย

- การวิจัยพื้นฐาน (Basic research)
- การวิจัยประยุกต์ (Applied research)
- การพัฒนาทดลอง (Experimental development)

บทคัดย่อ

250331

การประเมินความเปราะบางสู่ความยากจนของครัวเรือนชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ของประเทศไทย

สุวรรณ ประณีตวตกุล กัมปนาท วิจิตรศรีกมล และอิสริยา บุญญะศิริ

ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยประเภทโครงการความร่วมมือระหว่างไทย-เยอรมัน (NRCT-DFG)

งบประมาณ 800,800 บาท ระยะเวลาการทำวิจัย 1 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2553 ถึง 2554

การแก้ปัญหาความยากจนในระยะยาวจำเป็นต้องพิจารณาการลดความน่าจะเป็นที่สวัสดิการของครัวเรือนจะต่ำลงจนทำให้ครัวเรือนตกอยู่ในภาวะความยากจนในอนาคต หรือก็คือการลดความเปราะบางสู่ความยากจน จึงเป็นเรื่องสำคัญ งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินความเปราะบางสู่ความยากจนของครัวเรือนชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ของประเทศไทย พื้นที่ศึกษาตัวแทน คือ จังหวัดนครพนม ข้อมูลเก็บรวบรวมโดยสัมภาษณ์ครัวเรือนชนบทเดิมซ้ำหลายปี จำนวน 379 ครัวเรือนตัวอย่าง จาก 9 อำเภอ 20 ตำบล และ 40 หมู่บ้าน ข้อมูลในปีการผลิต 2549/50 2550/51 และ 2552/53 การประเมินความเปราะบางสู่ความยากจนอาศัยวิธีทางเศรษฐมิติ เริ่มจากการวิเคราะห์สมการการบริโภค คำนวณเส้นความยากจน วิเคราะห์ความน่าจะเป็นที่ครัวเรือนจะเข้าสู่ความยากจนในอนาคต และปัจจัยที่มีผลต่อความเปราะบางสู่ความยากจน

เมื่อพิจารณาประเภทของเหตุการณ์ช็อกที่ครัวเรือนตัวอย่างเผชิญตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน พบว่าครัวเรือนตัวอย่างในจังหวัดนครพนมเผชิญกับเหตุการณ์ช็อกเพิ่มมากขึ้น โดยส่วนใหญ่ครัวเรือนเผชิญเหตุการณ์ภัยแล้งมากที่สุด รองลงมา คือ ปัญหาราคาปัจจัยการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้น และเหตุการณ์การเจ็บป่วยของสมาชิกในครัวเรือน ครัวเรือนตัวอย่างแก้ไขปัญหาลดช็อก โดยวิธีการกู้ยืมและการใช้เงินออมหรือเงินจากประกัน แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่มีการแก้ปัญหาใดๆจากเหตุการณ์ช็อกที่เกิดขึ้น เมื่อพิจารณาถึงความเสี่ยง ครัวเรือนส่วนใหญ่คาดคะเนว่าในอีก 5 ปีข้างหน้า ครัวเรือนจะเผชิญเหตุการณ์การเจ็บป่วยของสมาชิกในครัวเรือนมากที่สุด รองลงมา คือ ความเสี่ยงด้านภัยแล้ง สำหรับความช่วยเหลือจากภาครัฐ ครัวเรือนตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับเงินช่วยเหลือจากโครงการผู้สูงอายุ มากที่สุด รองลงมา คือ ความช่วยเหลือด้านความเสียหายจากภัยธรรมชาติ ผลการประเมินความเปราะบางสู่ความยากจน พบว่า ในปีเพาะปลูก 2549/50 2550/51 และ 2552/53 ครัวเรือนชนบทในจังหวัดนครพนมมีความเปราะบางสู่ความยากจน คิดเป็นร้อยละ 62.01 73.88 และ 78.10 ของจำนวนครัวเรือนชนบททั้งหมด ซึ่งให้เห็นว่า ครัวเรือนชนบทในจังหวัดนครพนมเปราะบางสู่ความยากจนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ผลการวิเคราะห์ด้านปัจจัยที่มีผลต่อความเปราะบางสู่ความยากจน สรุปได้เป็น 2 ประเด็นใหญ่ๆ คือ การเพิ่มศักยภาพในการหารายได้ของครัวเรือนในระยะยาว และการลดความเสี่ยงส่วนบุคคลและจากสภาวะแวดล้อม เป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถช่วยทำให้ครัวเรือนหลุดพ้นจากความเปราะบางสู่ความยากจนได้ งานวิจัยลงลึกในรายละเอียดด้านมาตรการหรือแนวทางการลดความเปราะบางสู่ความยากจนยังเป็นเรื่องจำเป็น

คำสำคัญ: ความเปราะบางสู่ความยากจน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย จังหวัดนครพนม

Abstract**250331****Vulnerability to Poverty Assessment of Rural Households in North-Eastern of
Thailand****Suwanna Praneetvatakul, Kampanat Vijitsrikamol and Isariya Boonyasiri****Department of Agricultural and Resource Economics, Kasetsart University, Bangkok**

This research was funded by National Research Council of Thailand under the NRCT-DFG program

Poverty problem solving in the long term should consider a reduction of probability that household welfare may fall into poverty in the future. Therefore, a reduction of vulnerability to poverty is crucial. The overall objective of this research is to assess the vulnerability to poverty of rural household in the North-Eastern of Thailand. Nakhon Phanom province is selected to be the study area. Panel data are collected from 379 sampled households from 9 districts, 20 sub-districts, and 40 villages in the cropping year 2006/2007 2007/2008 และ 2009/2010. Econometric model is employed to assess the vulnerability to poverty by estimating the consumption function, calculating the poverty line and evaluating factors affecting the vulnerability to poverty.

When considering the shocks households confronted from the past to present, there has been an increase event causing big problem (shock) affecting the households. Most sampled households faced problem of drought, followed by a strong increase of input price and illness of household member. The coping activity to deal with the shock of the households are such as borrowing and used saving. However, most households did nothing to solve problems. When considering risk that households expect future events to occur in the next 5 years, most households report the risk of illness of household member, followed by drought risk. When considering the public transfers or payments that households received, most households receive support for the elderly, followed by social relief for natural disasters. The vulnerability assessment results show that the vulnerable rural households are 62.01%, 73.88% and 78.10% of total households in the cropping year 2006/2007 2007/2008 และ 2009/2010 respectively. This indicates an increase of vulnerability to poverty of households in the study area.

The analysis of factors affecting the vulnerability to poverty of households in the study area suggests 2 important factors. A long term increase in income generation potential of household and a reduction of risks, both individual and environmental or macro risks, of households are significant factors helping the rural households coping with the problem of vulnerability to poverty. Further detailed study is still required.

Keywords: Vulnerability to poverty, North-Eastern Thailand, Nakhon Phanom province

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญ และที่มาของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	4
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
1.5 ผลสำเร็จและความคุ้มค่าของการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ	4
1.6 แผนการถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมายเมื่อสิ้นสุดการวิจัย	4
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	7
2.1 ทฤษฎีและกรอบแนวคิดของการวิจัย	7
2.1.1 แบบจำลองความเปราะบางสู่ความยากจน	10
2.2 การทบทวนวรรณกรรม/สารสนเทศ (Information) ที่เกี่ยวข้อง	12
2.2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเปราะบางสู่ความยากจนในต่างประเทศ	12
2.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเปราะบางสู่ความยากจนในประเทศไทย	13
2.2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินปัจจัยที่เป็นสาเหตุของความยากจน	15
2.2.4 งานวิจัยด้านความเปราะบางสู่ความยากจนในประเทศไทยภายใต้โครงการความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยฮันโนเวอร์	17
บทที่ 3 วิธีวิจัย	21
3.1 ภาพรวมของงานวิจัย	21
3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล	21
3.3 พื้นที่ศึกษาวิจัยและจำนวนครัวเรือนตัวอย่าง	22
3.4 วิธีวิเคราะห์ข้อมูล	25
บทที่ 4 สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนตัวอย่าง	29
4.1 สถานภาพครัวเรือน	29
4.1.1 ขนาดของครัวเรือน	29
4.1.2 คุณลักษณะของหัวหน้าครัวเรือน	29
4.1.3 ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน	31
4.1.4 อาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือน	31

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.2 ระบบการเกษตรของครัวเรือน	32
4.2.1 การถือครองที่ดินของครัวเรือน	32
4.2.2 การเพาะปลูก	34
4.2.3 การเลี้ยงสัตว์	35
4.3 การใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ	36
4.4 รายได้และค่าใช้จ่ายของครัวเรือน	37
4.4.1 รายได้ของครัวเรือน	37
4.4.2 ค่าใช้จ่ายของครัวเรือน	39
4.5 การออมเงินของครัวเรือน	41
4.6 การกู้ยืมเงินของครัวเรือน	41
4.7 เหตุการณ์ช็อกและความเสี่ยงที่ครัวเรือนเผชิญ	45
4.7.1 เหตุการณ์ช็อก	45
4.7.2 ความเสี่ยง	49
4.8 เงินช่วยเหลือจากภาครัฐและแหล่งอื่นๆ	51
4.9 สรุปสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน	52
บทที่ 5 การวิเคราะห์ความเปราะบางสู่ความยากจน	55
5.1 การวิเคราะห์สมการการบริโภคของครัวเรือน	55
5.1.1 การคำนวณเส้นความยากจน (poverty line)	55
5.1.2 การวิเคราะห์สมการการบริโภคของครัวเรือน	57
5.2 การคาดคะเนความเปราะบางสู่ความยากจนของครัวเรือน	62
5.3 สรุปผลการวิเคราะห์ความเปราะบางสู่ความยากจน	66
บทที่ 6 ปัจจัยที่มีผลต่อความเปราะบางสู่ความยากจน	67
6.1 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความเปราะบางสู่ความยากจนของครัวเรือน	67
6.2 ปัจจัยและคุณลักษณะของครัวเรือนจำแนกตามความเปราะบางสู่ความยากจน	73
6.2.1 ปัจจัยด้านสถานภาพของครัวเรือน	73
6.2.2 ปัจจัยด้านการเกษตร	77
6.2.3 ปัจจัยด้านการเงินของครัวเรือน	83
6.2.4 ปัจจัยด้านช็อกและความเสี่ยงที่ครัวเรือนเผชิญ	90

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
6.2.5 ปัจจัยด้านความช่วยเหลือที่ครัวเรือนได้รับ	96
6.3 สรุปปัจจัยที่มีผลต่อความเปราะบางสู่ความยากจน	97
บทที่ 7 ผลการประมูมระดมความคิดเห็นด้านความเปราะบางสู่ความยากจน	99
7.1 นิยามของ “คนจน”	100
7.2 นโยบายเพื่อลดความยากจนในปัจจุบัน	101
7.3 ผลสำเร็จของนโยบายเพื่อลดความยากจนและข้อควรปรับปรุง	103
7.4 โจทย์วิจัยที่ท้องถิ่นต้องการเพื่อลดความยากจน	104
บทที่ 8 สรุปและข้อเสนอแนะ	107
8.1 สรุป	107
8.2 ข้อเสนอแนะ	111
เอกสารอ้างอิง	113
ภาคผนวก	117
ภาคผนวก ก	119
ภาคผนวก ข	199

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.1	สัดส่วนของคนจนในประเทศไทย จำแนกตามรายภาคปี พ.ศ. 2541-2552	2
1.2	ครัวเรือนเปราะบางสู่ความยากจนจำแนกตามรายภาคปี พ.ศ. 2545 และ 2547	2
2.1	แนวคิดในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความเปราะบางสู่ความยากจน	11
3.1	ขั้นตอนการสุ่มและคัดเลือกตัวอย่างในพื้นที่ศึกษา จังหวัดนครพนม	22
3.2	จำนวนครัวเรือนตัวอย่างในจังหวัดนครพนม สํารวจ ณ ปีการผลิต 2552/53	24
4.1	ขนาดของครัวเรือนตัวอย่างในจังหวัดนครพนม ปีเพาะปลูก 2549/50-2550/51 และ 2552/53	29
4.2	เพศและอายุของของหัวหน้าครัวเรือนตัวอย่างในจังหวัดนครพนม ปีเพาะปลูก 2549/50-2550/51 และ 2552/53	30
4.3	ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนตัวอย่างในจังหวัดนครพนม ปีเพาะปลูก 2549/50-2550/51 และ 2552/53	31
4.4	อาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือนตัวอย่างในจังหวัดนครพนม ปีเพาะปลูก 2549/50-2550/51 และ 2552/53	32
4.5	ขนาดพื้นที่ถือครองในจังหวัดนครพนม ปีเพาะปลูก 2549/50-2550/51 และ 2552/53	33
4.6	สถานภาพการถือครองพื้นที่ทางการเกษตรในจังหวัดนครพนม ปีเพาะปลูก 2549/50-2550/51 และ 2552/53	34
4.7	สัดส่วนพื้นที่ปลูกพืชแต่ละชนิดต่อพื้นที่ที่มีการเพาะปลูกทั้งหมดในจังหวัดนครพนม ปีเพาะปลูก 2549/50-2550/51 และ 2552/53	35
4.8	สัดส่วนครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมดที่เลี้ยงสัตว์ในจังหวัดนครพนม ปีเพาะปลูก 2549/50-2550/51 และ 2552/53	36
4.9	การใช้ประโยชน์จากผลผลิตทรัพยากรธรรมชาติของครัวเรือนในจังหวัดนครพนม ปีเพาะปลูก 2549/50-2550/51 และ 2552/53	37
4.10	รายได้และค่าใช้จ่ายของครัวเรือนเกษตรกรในจังหวัดนครพนม ปีเพาะปลูก 2549/50-2550/51 และ 2552/53	39
4.11	การออมเงินของครัวเรือนในจังหวัดนครพนม ปีเพาะปลูก 2549/50 -2550/51 และ 2552/53	41

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.12	การกู้ยืมของครัวเรือนในจังหวัดนครพนม ปีเพาะปลูก 2549/50-2550/51 และ 2552/53	42
4.13	แหล่งเงินกู้ของครัวเรือนในจังหวัดนครพนม ปีเพาะปลูก 2549/50-2550/51 และ 2552/53	43
4.14	วัตถุประสงค์ของการกู้ยืมของครัวเรือนในจังหวัดนครพนม ปีเพาะปลูก 2549/50-2550/51 และ 2552/53	44
4.15	มูลค่าเงินกู้ยืมตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืมของครัวเรือนในจังหวัดนครพนม ปีเพาะปลูก 2549/50-2550/51 และ 2552/53	45
4.16	การเผชิญเหตุการณ์ช็อกในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาของครัวเรือนในจังหวัดนครพนม ปีเพาะปลูก 2549/50-2550/51 และ 2552/53	46
4.17	ประเภทของเหตุการณ์ช็อกที่เผชิญของครัวเรือนในจังหวัดนครพนม ปีเพาะปลูก 2549/50-2550/51 และ 2552/53	47
4.18	วิธีหลักในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากเหตุการณ์ช็อกของครัวเรือนในจังหวัดนครพนม ปีเพาะปลูก 2549/50-2550/51 และ 2552/53	48
4.19	เหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นในช่วง 5 ปีข้างหน้าของครัวเรือนเกษตรกร ในจังหวัดนครพนม ปีเพาะปลูก 2549/50-2550/51 และ 2552/53	50
4.20	ความช่วยเหลือจากภาครัฐและแหล่งอื่นของครัวเรือนในจังหวัดนครพนม ปีการเพาะปลูก 2549/50-2550/51 และ 2552/53	51
5.1	เส้นความยากจนด้านอาหารของครัวเรือนชนบทในจังหวัดนครพนม ปีเพาะปลูก 2549/50-2550/51 และ 2552/53	56
5.2	การวิเคราะห์สมการของการบริโภคของครัวเรือนชนบทในจังหวัดนครพนม ปีเพาะปลูก 2549/50-2550/51 และ 2552/53 ด้วยวิธี Random Effects Model และวิธี three-step feasible generalized least square (FGLS)	61
5.3	ค่าเฉลี่ยของความเปราะบางสู่ความยากจนและสัดส่วนคนจนของครัวเรือนชนบท ตัวอย่างในจังหวัดนครพนม ปีเพาะปลูก 2549/50-2550/51 และ 2552/53	62

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า	
5.4	สัดส่วนครัวเรือนชนบทที่เปราะบางสู่ความยากจนในจังหวัดนครพนม ปีเพาะปลูก 2549/50-2550/51 และ 2552/53 เมื่อเกณฑ์วัดระดับความเปราะบางเท่ากับ 0.5	63
5.5	การจำแนกครัวเรือนเปราะบางสู่ความยากจนตามแหล่งที่มาของสาเหตุความเปราะบางของครัวเรือนชนบทในจังหวัดนครพนม ปีเพาะปลูก 2549/50-2550/51 และ 2552/53	64
6.1	ตัวแปรต่างๆในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความเปราะบางสู่ความยากจนของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่างในจังหวัดนครพนม ปีเพาะปลูก 2549/50-2550/51 และ 2552/53	71
6.2	ขนาดของครัวเรือนตัวอย่างจำแนกตามความเปราะบางสู่ความยากจน จังหวัดนครพนม ปี 2552/53	74
6.3	เพศและอายุของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามความเปราะบางสู่ความยากจน จังหวัดนครพนม ปี 2552/53	75
6.4	ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามความเปราะบางสู่ความยากจน จังหวัดนครพนม ปี 2552/53	76
6.5	อาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามความเปราะบางสู่ความยากจน จังหวัดนครพนม ปี 2552/53	77
6.6	ขนาดพื้นที่ถือครองของครัวเรือนจำแนกตามความเปราะบางสู่ความยากจน จังหวัดนครพนม ปี 2552/53	78
6.7	สถานภาพการถือครองพื้นที่ทางการเกษตรของครัวเรือนจำแนกตามความเปราะบางสู่ความยากจน จังหวัดนครพนม ปี 2552/53	79
6.8	ขนาดพื้นที่การเกษตรที่ใช้น้ำชลประทานของครัวเรือนจำแนกตามความเปราะบางสู่ความยากจน จังหวัดนครพนม ปี 2552/53	80
6.9	พื้นที่เพาะปลูกพืชจำแนกตามความเปราะบางสู่ความยากจน จังหวัดนครพนม ปี 2552/53	81
6.10	สัดส่วนครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมดที่เลี้ยงสัตว์จำแนกตามความเปราะบางความยากจน จังหวัดนครพนม ปี 2552/53	82

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
6.11 การใช้ประโยชน์จากผลผลิตจากทรัพยากรธรรมชาติของครัวเรือนจำแนกตามความเปราะบางสู่ความยากจน จังหวัดนครพนม ปี 2552/53	83
6.12 ค่าใช้จ่ายของครัวเรือนจำแนกตามความเปราะบางสู่ความยากจน จังหวัดนครพนม ปี 2552/53	84
6.13 สภาพทางด้านรายได้ของครัวเรือนจำแนกตามความเปราะบางสู่ความยากจน จังหวัดนครพนม ปี 2552/53	86
6.14 การออมเงินของครัวเรือนจำแนกตามความเปราะบางสู่ความยากจน จังหวัดนครพนม ปี 2552/53	87
6.15 การกู้ยืมเงินของครัวเรือนจำแนกตามความเปราะบางสู่ความยากจน จังหวัดนครพนม ปี 2552/53	87
6.16 แหล่งเงินกู้ของครัวเรือนจำแนกตามความเปราะบางสู่ความยากจน จังหวัดนครพนม ปี 2552/53	88
6.17 วัตถุประสงค์ของการกู้ยืมของครัวเรือนจำแนกตามความเปราะบางสู่ความยากจน จังหวัดนครพนม ปี 2552/53	89
6.18 การเผชิญเหตุการณ์ช็อกในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาของครัวเรือนชนบทจำแนกตามความเปราะบางสู่ความยากจน จังหวัดนครพนม ปี 2552/53	91
6.19 ประเภทของเหตุการณ์ช็อกที่ครัวเรือนเผชิญจำแนกตามความเปราะบางสู่ความยากจน จังหวัดนครพนม ปี 2552/53	92
6.20 วิธีหลักในการแก้ไขปัญหที่เกิดจากเหตุการณ์ช็อกจำแนกตามความเปราะบางสู่ความยากจน จังหวัดนครพนม ปี 2552/53	94
6.21 ความเสี่ยงของเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นในช่วง 5 ปีข้างหน้าของครัวเรือนจำแนกตามความเปราะบางสู่ความยากจน จังหวัดนครพนม ปี 2552/53	95
6.22 ความช่วยเหลือที่ครัวเรือนชนบทได้รับจำแนกตามความเปราะบางสู่ความยากจน จังหวัดนครพนม ปี 2552/53	96
7.1 ตัวอย่างโครงการตามนโยบายเพื่อลดความยากจนในจังหวัดนครพนม พ.ศ.2553-2554	102

สารบัญญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 แนวคิดการวิจัยด้านความเปราะบางสู่ความยากจน	9
3.1 แผนที่จังหวัดนครพนมและพื้นที่ศึกษาวิจัย	23
5.1 โครงสร้างครัวเรือนแบ่งตามระดับความยากจนปัจจุบัน ความยากจนที่คาดการณ์ และ ความเปราะบางสู่ความยากจนของครัวเรือนเกษตรกรในจังหวัดนครพนม ปีเพาะปลูก 2549/50-2550/51 และ 2552/53	65